

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:
Pe an 18 cor. 1/2 an
9 cor. 1/4 an 4-50 fil.

Pentru străinătate:

Pe 1 an 24 cor.
1/2 an 12 cor.,
1/4 an 6 cor.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil. a treia
oară 10 fil.

Tot ce privește
foaia să se adreseze
la: Redacțiunea și
administrațiunea
„Unirei” în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marți, Joia și Sâmbăta.

Situația politică.

Pe cât de încrezut și puternic se părea guvernul înainte de aceasta cu trei luni, când a prezentat dietei proiectele militare, pe atât de neputincios și strâmtorat e astăzi. Cu toate că foile guvernului vorbesc dela aceiași înălțime, ca la început, se simte totuși că se clatină ceva și mai întâi baza, pe care guvernul să lăuda, că stă atât de tare.

Și precum li-s'a întâmplat tuturor guvernelor ungurești, vântul măturător nici acum nu suflă din Budapesta, ci eară la Viena se combinează ceva, ce așa se vede că se va lua în lucrare după absolvirea guvernului actual. Soartea guvernului altcum se vede a fi fost de mult sigilată, poate chiar din momentul, când s'a reîntors triumfător cu proiectele militare aprobate de Coroană. Nu e imposibil, că însuși faptul, că guvernului i-s'a îngăduit, ca astfel de proiecte militare să prezinte Caselor legiuitoare, însuși

faptul acesta să fi fost hotărîtor asupra viitorului lui.

Căci fără să exagerăm lucrul, putem să mărturisim, că prin actualele proiecte militare maghiarii au ajuns la astfel de avantagii, cum ei nu s'au gândit. Abstrăgând dela aceea, că li-s'a mărit contingentul honvezimei la dublu — și honvezimea e cea mai bună școală maghiarizătoare — dar au căpătat favoruri la armata comună, cari în decurs de zece ani vor trebui se adueă, de sine și comanda maghiară, pentru care au luptat ei atâția ani de zile.

Au ajuns la aceea, că creșterea și instrucțiunea oficerimei să fie în mare parte în spirit și în limbă maghiară, ceea ce e cea mai sigură garanță, că nu numai oficerimea de jos să fie maghiară în limbă și duh — după cum de fapt e deja — dar că încurînd va prinde a domina limba și spiritul maghiar și în ștab, unde duhul german e încă reprezentat prin câțiva oficeri maiori, veniți depe la garnisoanele din Aus-

tria. Au obținut, ca la regimentele ungare să fie aplicați numai oficeri maghiari și toți ceice sunt acum răslățiți prin Austria la regimente streine să fie readuși în patrie. Limba regimentelor, unde sunt jumătate maghiari sau de aceea, cari știu ungurește, este cea magh atât în instrucția militară, cât și alte, afară de limba de comandă. Toate afacerile militare ale supușilor maghiari se iau de sub dispoziția ministrului de războiu comun și se subordonează ministrului de honvezi. Limba oficioasă în judecata militară e de acum încolo cea maghiară, cei cari nu știu ungurește vor avea drept la talmaciu... Tot drepturi cardinale, cari de loc nu sunt potrivite de a întări ideia Gesamtmonarhiei, la care privesc suspinând cei de dincolo de Laita.

Și pe când Khuen-Héderváry actualul ministru prezident a venit cu aceste concesiuni de mare importanță și le-a comunicat amicilor săi în Budapesta, a fost bucuria în tabăra guvernului de nedescris.

FOIȚA.

Blajului.

Blajule oștire mândră, ce-ai muncit atâtea veacuri
Deșteptând la lupta mare, lumea noastră atât de sumbră —
Tot mai luminezi și-acuma arătându-ne cărarea,
Când cu toate că n'șteptii, când își pierd [pe clipă
[starea
Acele ce-ai fost odată, te numesc abia o umbră!

Blajule cetate sfântă, tot ne mai înveți și-acuma,
Dând exemple mari și sfinte pentru neamul nost și
[lege —
Arătând celor de-un suflet, c'acel Blaj și-acum mai
[este;

Și c'acee sfântă carte cu frumoasa-ne poveste
Și acuma-i adevărul pentru cine înțelege!

În grădina ta frumoasă, unde cresc scâldați în soare
Falcicii stejari ca ferul — râuri cu cântarea clară —
Unde grădinarii harnici în sudoare și în arșiță
Vieața n'treagă, înspre bine oltoesc plăpânda viță:
„Floarea soarelui” și-acuma tot mai sunt în orice
[vară!

Tot mai vezi și'n asta vreme cum pe paginile — istorii
Blajul șirul său și-l scrie cu gândiri și fapte de-aur!
Arătând celor din țară cum e cumpăna mai dreaptă
Când de-o parte-i adevărul! — Și, că gloata se deșteaptă.
Căci nu înzădar pe frunte i-s'a pus frumosul laur!

Orășel cu ziduri sfinte, ce te-areți sfios pe-o coastă,
Legănat de-o apă dragă, ce și azi tot mai suspină...
Ne'nchinăm mării tale: căci a vremurilor ghiăță
Tu din suflet ne-ai topit-o, deșteptându-ne la vieață.
Oaste clară, oaste dragă... Templu veșnic de lumină...!

Valer Bora.

cu toate că simțiau cu toții, că numai unor împrejurări extraordinare e de a se mulțumi, dacă guvernul a putut să stoarcă astfel de concesiuni pentru ideea de stat național maghiar. Foile semi-oficioase din Viena nici nu făceau mare secret din aceia, că de loc nu sunt încântate de noile proiecte militare, ba cele ce se zic inspirate din cercurile moștenitorului de tron erau hotărât în contra lor.

Acasă simția și Khuen-Hédervary și Tisza și ceilalți corifei ai taberei guvernamentale, că e conștient a trece prin dietă cât mai iute proiectele actuale, nu cumva vre-o împrejurare neprevăzută să zădărnicească legiferarea lor.

Puseră deci la desbatere reformele aceste pe lunile de vară, ca așa mai ușor și mai iute să devină legi. Și pe când Tisza și Khuen, gândiau, că nu numai guvernul, dar chiar și opoziția va fi încântată de concesiunile naționale, ce se fac maghiarilor prin reformele militare și că le vor lăsa să treacă prin dietă fără multă vorbă, spre marea mirare a opiniei publice maghiare Iusthiștii și după ei Koșuthiștii încep o crâncenă obstrucție în contra lor, pe care o continuă și acum cu toată energia și îndârjirea.

Ținuta aceasta a opoziției maghiare așa se vede, că a deschis

ochii celor din Viena, ca să vadă, că maghiarilor nu concesiuni militare le trebuie, ci le trebuie armată maghiară independentă, asupra căreia să dispună ei după cum vreau. Le-a deschis ochii ca să vadă, că și Khuen și alții, cari vorbesc de concesiuni naționale, prin cari ușor se împacă toți și Iusthiștii și Koșuthiștii și opinia publică maghiară, sunt numai vorbe și că pe maghiari astăzi nu-i mai poți îndestul, decât numai prin armata lor independentă de armata comună resp. austriacă. Astfel apoi ușor se explică, că ministrul de războiu hr. Schönaich, marele maghiarofil, căruia i-se ascriu toate aceste favoruri date maghiarilor, a trebuit să dimisioneze în fața situației. Și acum se fac nouă combinații cu persoana noului ministru de războiu, că oare acesta susținea-va punctul de vedere a celui vechiu, ori va veni cu alte proiecte nouă.

În cazul din urmă e ceva natural, că se clătina și situația guvernului maghiar, care poate avea apoi urmări incalculabile. Din toate aceste s'a putut convinge acum pe deplin Viena, că politica ei tradițională de concesiuni la maghiari nu mai are trecere. Acestora le trebuie sau tot sau obstruiază. Prin urmare ori le dă tot, ori taia nodul gordian în două altcum.

Vindecarea dela mănăstirea din Moiseiu. În nrul 82 al „Unirei”. Părintele vicar al Maramurășului *Tit Bud*, la capetul articolului său despre mănăstirea din Moiseiu amintește despre vindecarea miraculoasă a unui schilav. Ar fi bine dacă Părintele vicar nu s'ar îndestuli cu atâta, ci ar lua informațiuni detaiate despre cel vindecat, și la cas, dacă vindecarea poartă în frunte semnul minunii, ar atrage luarea aminte a Ordinariatului, ca să se facă investigațiune detaiată. O simplă descriere la capatul unui articolu, lasă puține urme, și ar fi pagubă, să trecem cu ușurință peste un lucru de atâta însemnătate, care dacă ne vom ști folosi de el, poate da avânt puternic vieții religioase a poporului nostru. Dacă se va face investigațiune detaiată despre natura boalei și împrejurările vindecării, dacă se vor asculta martori și în cas de lipsă li-se va lua jurământ, dacă se vor consulta medici competenți, și din toate aceste va rezulta, ca vindecarea numai prin minune s'a putut întâmpla, noi preoții prin descrierea minunei acesteia vom putea înfăcări sentimentul religios al credincioșilor noștri mai mult decât poate cu zeci și sute de alte predici. Dumnezeu poate tocmai cu intențiunea aceea a vindecat pe schilavul din Moiseiu, ca să ne dea în mână o armă puternică pentru promovarea sentimentului religios atât de scăzut.

Nu-i vorbă și azi putem aminti poporului despre vindecarea din Moiseiu, dar mulți vor clătina din cap, mulți o vor trage la îndoială, dar când s'ar face investigațiune oficioasă și rezultatul se va publica într-o broșură, lucrul va avea cu totul altă față. Adevărat că cei-ce nu vor voi să creadă, nici așa nu vor putea fi înduplecați să creadă, dar mulțăminta Domnului de acestia avem puțin. O minune întâmplată în zilele noastre, în poporul nostru, între noi, dovedită

Expoziția despărțământului Blaj.

Secția silvanală.

Intrăm în sala de propunere a clasei a patra, unde e aranjată expoziția *agronomică și silvanală*.

În timpul ce studiem și ne delectăm în diferitele specii de produse ale economilor, atențiunea ne este atrasă către fundul salei, unde e aranjată expoziția silvanală, — care e prima de felul acesta la noi.

La prima privire observi că mulțimea aceasta a obiectelor ar fi avut lipsă de un mai mare spaț, ca să se poată arăta intuitiv frumsețile, farmecul, poezia și viața tainică a pădurii. Dar și așa cum e în aceste cadre mici, este o expoziție bine aranjată și impunătoare.

Doi vulturi mari planează deasupra expoziției, cari parcă privesc cu mândrie la publicul, ce se grămădește admirându-i. La stânga lângă perete trunchiuri de lemn din pădure, apoi frunze de arbori împreună cu florile lor — paseri de cele frumoase și drăguțe la dreapta, mai la o parte cuiburile lor artistice cu oănă în fel de fel de culori — muschiul moale de un verde deschis aplicat ca decorație — ghirlandă din cocenii de brad etc. toate aranjate cu un deosebit gust artistic; te impresionează profund și-ți reamintesc pădurea, — cu frunzișul ei verde întunecat, cu tainicul ei clar-obscur.

Ici colo cu câte-o poieniță cu mii de floricele, stropite de rouă, pe cari razele soarelui de dimineața le face să scânteie, ca mii de diamante. Îți reamintesc nenumăratele insecte mici și mari ce mișună printre floricele, fluturașii ușori ce se leagănă în soarele cald al dimineții, — simțim în jurul nostru pădurea cu a ei poiene, cu a ei desigur, — cu isvoarașul ce răsare dulce șopotind de sub stâncă și își duce apa limpede — tainic murmurând — în vale; — pădurea cu al ei dulce echou, cu foșnetul misterios al frunzelor, cu corul miilor de păsărele, ce cîripind vioi s'ascund prin frunziș — cu tot farmecul și armonia ei.

La o parte sunt colecțiunile bogate ce ne reprezintă partea botanică a pădurii, — dezvoltarea firească — dela sămânța, ce conține principiul vital și din care iese mica și delicata plantă și cu încetul se desvoltă uriașul stejar în decursul sutelor de ani, — până la trunchiul, ce zace fără viață înaintea noastră, pe care săcurea nemiloasă l'a doborât la pământ.

Colecția de sămânțuri conține sămânțele a o mulțime de specii de arbori și tufe ale pădurii, aranjate sistematic; fiecare dintre ele își are caracteristica sa, după care la prima vedere se poate cunoaște. Urmează tablourile, ce ne arată pădurea în diferite etăți, — dela cea mai tină, răsărită acum din sămânțe, până la copacii bătrâni de peste o sută de ani.

La dreapta e așezată colecția de muguri, conținând mugurii diferitelor specii de arbori și tușuri, cam 300 la număr, aranjați sistematic; fiește care dintre aceștia își are nota caracteristică prin care după puțină praxă ușor îl poți deosebi de celelalte.

La mijloc e colecția de frunze și flori presate, cam 200, pe masa dinainte sunt 2 colecțiuni de trunchiuri (secțiuni) din diferitele specii de lemne, cari ocură în pădurile administrate de inginerul silv. arhidiecezan. Acestea ne arată structura diferitelor specii de lemne, atât în secțiune longitudinală cât și transversală. Aceasta din urmă în special arată inelele anuale, cari iarăși sunt caracteristice pentru fiecare specie de lemn.

Pe masă sunt așezate mai departe colecții de preparate, foarte instructive, cum: frunza, floarea presată, sămânța, secțiunea lemnului și insectele stricacioase diferitelor soiuri de lemne.

Tot aici sunt așezate cocenii (fructele) diferitelor soiuri de brad și de cedru (*Cedrus libani* și *cedrus atlantica*.)

La stânga se pot vedea morburile lemnului și câteva dezvoltări anormale cauzate de bureții morburilor respective, astfel e: racul stejarului, racul bradului alb (*Peridermium elatinum*) și al zadului (*Peridermium larici*) — morbul, respective buretele: *Histerium pinastri*, ce cauzează căderea acelor, buretele *Dasciscipha Wilkomi*, care cauzează uscarea zadului.

mai pe sus de ori-ce indoală, i-ar zgndui și pe cei mai răci dintre noi. Dacă le spuni de minunile, ce an de an se întâmplă în Lourdes, rămân răci, căci Lourdes-ul e de parte, dar Moiseiul e între noi români și cel vindecat e Român de ai noștri, frate de al nostru. Moiseiul e între noi și cel-ce și după publicarea rezultatului investigației oficiale ar mai avea ceva indoală, poate cere informațiuni din fața locului, poate merge să vadă pe cel vindecat, să vorbească cu cei-ce l'au văzut înainte și după vindecare.

Să nu lăsăm nefolosită ocaziunea ce ni-se îmbie. Pe cât știu eu la noi Români acum se întâmplă întâia-ori, că un bolnav se vindecă în biserică pe cale miraculoasă prin mijlocirea Maicei Domnului. Adevărat că poporul vorbește despre multe vindecări miraculoase întâmplăte la mănăstirea din Nicula, dar casuri concrete nu am auzit dela nime, cu atât mai puțin casuri constatate prin investigație oficială. V.

Correspondințe.

Dela Oradeamare.

— Dela corespondentul nostru. —

Biserica catedrală din Oradea-mare, care este una dintre cele mai spațioase și mai frumoase biserici românești, în anul 1907 a îndurat o mare lovitură. Turla zidită la anul 1870 de episcopul Iosif Papp-Szilágyi, venind sub reparație în acel an, a fost nimicită de un incendiu neașteptat.

Din munificența Ilustrității Sale a d-lui episcop diocesan dr. Demetriu Radu, zidirea turlei nouă, zilele aceste a ajuns deja în acel stadiu, încât s'a putut ridica și sf. Cruce.

Ridicarea aceasta s'a făcut cu cuvenită

solemnitate. La oarele 8 a. m. s'a celebrat sf. Liturgie pontificată de Ilustr. Sa di preposit capitular dr. Augustin Lauran.

După sf. Liturgie, în prezența unui public numeros sf. Cruce împodobită cu flori, sîntându-se în modul îndătinat a început să se așeze pe turla frumoasă care nu peste mult va fi gata cu totul.

Ridicarea sf. Cruci și a globului de sub ea altcum a durat timp mai îndelungat, fiind însăși crucea de o greutate aproape 160 chile; iar globul 85 chile. Pela oarele 12 și 1/2 a succes însă ale așeza la locul destinației sale, când apoi de acolo de sus a început să se rostescă urările convenționale: „Se trăească Majestatea Sa Regele, d. episcop Demetriu Radu, orașul Oradea-mare și preoțimea“, la cari publicul mixt care acoperea lungul străzii într'un echou frenetic răspundea: „Să trăească, să trăească!“

Iar noi toți câți eram de față frăpați de momentul serbătoresc, cu lacrimi în ochi și cu adevărată mândrie sufletească priveam și după aceea în sus mult timp, ca și odinioară Apostolii la înălțarea D-lui.

În globul pe care este așezată sf. Cruce mai înainte de ridicare s'a așezat și un tub de aramă sigilat, în care s'au pus tot soiul de bani vechi și noi și scrisoarea aceasta memorială așa precum urmează:

„Demetriu Radu din îndurarea lui Dumnezeu și Grația sfântului Scaun Apostolic episcop gr.-cat. de Oradea-mare, doctor în Filosofie și în sf. Teologie etc.

„Prin aceasta carte de mărturie facem cunoscut tuturor celor-ce se cuvine din timpul de față și din viitor, că în anul Domnului 1907 în zilele 28 Iunie, pe când cergeau lucrările de reparație la turla bisericii noastre Catedrale, la trei oare dimineața, turla însăși edificată în anul 1870 de Înaintașul Nostru într'un pomenire fericitul

episcop Iosif Papp-Szilágyi a căzut pradă focului pustiitor.“

„Astfel întâmplându-se, de scumpă dătorință ne-am ținut a ne îngriji de reconstruarea turlei, ceea-ce în anul Domnului 1911 ne-a și succedat. Și drept aceea am și ridicat-o din lemn adus din Domeniul nostru episcopesc al Beiușului și învâlitura de aramă în forma în care se arată, și lucrările făcându-să cu a noastră cheltueală iar toate aceste îndeplinindu-să spre mărirea lui Dumnezeu și spre podoaba casei sale.

„Datu-s'a această carte din Oradea-mare la anul 1911 în 10 zile ale luni Septembrie. Episcop Demetriu Radu.“

Mai urmează subscrierile membrilor capitulari, a preoților gremiali și a curatorilor bisericești.

După cari, noi fii recunoscători al celui mai bun Părinte sufletească și marinos Archieru urăm: ca Domnul sfânt la mulți ani să-l trăească!

Correspondentul.

Adunare tractuală de pe Eriu.

Andrid la 23 Aug. 1911.

În 22 August s'a ținut conferința tractuală de toamnă a districtului protopopesc Eriu în comuna Sănișlău. În această adunare s'au dezbătut 22 puncte. Mă voiu mărgini numai la trei puncte, cari au atras mai tare atențiunea tuturor celor de față.

Primadată M. On. D. protopop Alexă Pop rostește cuvântul de deschidere, din care s'a relevat niștințele de înaintare în cultură a mult-cercetăului popor românesc din acest comitat expus atacurilor contrare mai ales în ce privește limba românească. Șeful districtului cu toată căldura recomandă părtinirea foilor românești și a cărților Asociațiunii pentru literatura și cultura poporului român, rugând preoțimea districtuală, că fie-

Interesanti sunt parasitii: vâscul stejarului (*Loranthus europeus*) și vâscul (*viscum album*), cari își înfig rădăcinile lor în structura lemnului atăcat și îi estrag sucii destinat pentru alimentarea lui. Bureții de iască: *poliporus fomentarius*, *polip. sulfureus* și *polip. fulvus* pe bradul alb. Dae dalea guercina, pe stejar și putrezirea cauzată de buretele *poliporus sulfureus*.

Tot aici ca aparținătoare părții botanice sunt expuse diferite abnormități și curiozități lemne, a căror cauză este mâna omenească, vântul, gerul sau alte cauze externe. Astfel vedem: arbori concreșcuți, suciți la olaltă, crengi concreșcute în formă de inele și fel de fel de creșteri curioase, noduri, abnormități și creșteri cauzate de gerul iernii etc. Aci aparțin încă și cărțile de lemn, ca lucruri de artă și instructive totodată. Sunt cutii de lemn tăiate din trunchiuri, — au forma unei cărți și mărirea unui lexicon; în lăuntru lor este scobit.

Dischizând această carte se văd înăuntru așezate: frunza, floarea, mugurul, sămânța, insectele stricacioase și folositoare a respectivului arbore. În afară pe părțile cărții se vede structura lemnului în secțiunea longitudinală, la celea două capete în secțiunea transversală se văd inelele anuale, iar la partea unde e legătura cărții e lăsată coaja întreagă. Din punct de vedere anatomic și fiziologic sunt lucruri foarte interesante și instructive.

În partea zoologică a expoziției e de mare însemnătate colecția de insecte, conținând insectele folositoare și stricacioase mai însemnate a pădurilor noastre cam 300 la număr, aranjate sistematic. Între cele folositoare vedem cicindelele mititele și iuți de picioare, cari dimpreună cu diferitele specii de carabuși și calosoma, cari sunt cei mai nemiloși dușmani a insectelor stricacioase agronomiei și pădurii; apoi silphidele celea multe și necrophorus păzitorii neadormiți a ordinelor din natură și a curățeniei aerului. Acestea îndată ce sânt un animal mort, s'adună cu miile și-l curată de pe suprafața pământului, împedecând infectarea aerului.

După aceștia îndată urmează lamelicorniile, a căror larve în special sunt înșirate între cele mai periculoase atât agronomiei cât și pădurilor; astfel de toți binecunoscutul gândac-de-mai și rudașca, a cărei larvă roade de-a lungul și latul lemnul cel tare a stejarului. ș. a.

Se mai pot vedea cerambicidele cu coarnele mari, tot atâți pustiitori a pădurilor, diferitele specii de cynips, cari produc goșoșele cu conținutul lor de sanitar folosit la argisire și fluturii cei frumoși și pestriți, al căror lăve însă sunt cele mai dezastruoase pentru arborii pădurilor noastre. Și alte și alte insecte mici și mari.

Lângă colecția aceasta sunt câteva roșături de carii, arătând viața tainică a acestor, — la vedere mici, aproape microscopice

finte din regnii animalelor. — În realitate însă cei mai periculoși și mai dezastruoși pustiitori și distrugători a pădurilor noastre sunt aceștia. Colo o creangă de brad roasă de *Bostrichus amitinus*, — pare a fi un băț sculptat artistic, așa figuri frumoase a gravat în el gândacul în lupta pentru existență și susținerea speciei.

Lângă aceste câteva coji de frasin, pe cari se văd roșăturile artistice a insectei: *Hylesinus fraxini*; apoi alte coji și lemne roase de larvă rădăștei (*Lucanus cervus*).

Colea dăm peste un trunchiu ros și perforat cu îndârjire de micile și la aparență nevinovatele furnici, apoi stricaciunile insectei *agrilus solieri* și altele — tot atâtea lucruri minunate ale naturii — fiecare specie cu roșătura ei caracteristică, — urmând instinctului, ce i-l'a dat Creatorul la începutul începuturilor.

Din domeniul animalelor de pădure se află espus un lup înveninat în pădurile domeniului metropolitan (Redin), mistrețul, iepurele, viezunele, iar colo sus pe o creangă ascunsă între rămurele zărești veșterea cea sprintenă, rozând cu poftă la ghinda ce o ține între picioarele de dinainte.

(va urma)

Emil H. Precup.
stud. ing. silv.

care să procure unica foaie politică-bisericască „Unirea”, iar cărțile Asociațiunii să fie distribuite între popor. — Clerul pătruns de viitorul sârmanului popor român în acest comitat foarte expus pericolului de a-și pierde dulcea sa limbă românească, cu toată însuflețirea se confoarmă îndemnului acestuia, ales, că și din partea P. S. D. Episcop al Orăzii, în repetite rânduri s'a accentuat datorința preoților de a procura și ceti foi românești pentru cultivarea și ridicarea clerului și a poporului la o lumină și soarte mai bună și mai meritată.

După cuvântul de deschidere s'a cetit frumoasa și moderna disertație a preotului Grațian Mateiu despre „viitorul școlilor confesionale” lucrată cu multă iscusință, ascultată și primită cu mare bucurie.

De mare însemnătate este și trebuie să fie pasul inițiativ al ședinței din Sănișlău referitor la ameliorarea și asigurarea pensiunilor preoțești și a văduvelor de preot. Șeful iubit cu preotul din Ciomocoz Stefan Tăședan, rugați încă în ședința anului trecut, s-au pus în legătură cu mai multe societăți, însă cele mai avantajoase și favorabile proiecte au dat Asociațiunea „Hollanda”. Favorurile făcute sunt cunoscute cetitorilor foaiei Unirei, căci acolo au apărut comunicate și de Rev. D. Tit Bud. — Eu pe scurt notez numai atâta până voi fi în poziția să comunic cu venerații confrăți întreg proiectul de asigurare a pensiunilor preoțești, care este de trei soiuri și ar fi de plătit în 35 ani de Veneratul Ordinariat din congrua preoțească; deci numai în solidaritate frățască s'ar putea realiza — precum s-au realizat deja și în dieceza Muncaciului. Fiecare preot s'ar putea asigura în ori care clasă, căci în clasa 1-ie ar fi de plătit 129 cor. 82 fileri anual pentru asigurare a unei pensii de 1000 cor.; în clasa a 2-a ar solvi 194 cor. 73 fil. pentru o pensie de 1500 coroane; iar în clasa a 3-a ar solvi 259 cor. 64 fileri pentru o pensie de 2000 cor. În ratele aceste s'ar ști cele 3% plătite până aci în fondul viduo-orfanal și acest procent s'ar întregi spunem cu 2% și atunci fiecare preot ajuns la neputință ori văduvele sau orfanii ar primi o pensie frumoasă. Asociațiunea din contră solvește momentan veneratului Ordinariat 75 mii coroane și 2% după ratele solvite, totodată esmite un funcționar, care gratis ar manipula cărțile aceste a pensiunilor.

Să medităm asupra acestui lucru cu toată serioșitatea, căci este vorba de noi și de viitorul familiilor noastre. Crăciun.

Reviste.

Rusia. Colosul dela Nord trece prin niște uriașe prefaceri. Doauă pături sociale formează numărăoasa

populație a Rusiei, cari amândouă bat în extrem. Una e, care în țară vede pe Atotputernicul părinte al tuturor rușilor, pentru care e gata ași vărsa sângele în ori-care moment, și alta, care, crescută, în ideile Apusului, vede în țară pe tiranul și opresorul, care împedecă ori-ce progres, ori-ce libertate în vastul imperiu de sub cârmuirea sa. Și fiindcă acestia nu se pot răzîma pe milioanele de supuși, cari nu au simț pentru propaganda lor, vreau deci să reformeze Rusia dela cap, cu pumnal, glonț și bombă. Ori-cât îi schinjuiesc, îi aruncă în temniți, îi spânzură, răsar alții mai rezoluți, mai îndrăsneți, cari nu se tem de nimic și caută toate prilejurile pentru a răsturna sistemul actual de guvernament prin bombă și glonț. Așa s'a întâmplat și acum în Kiev. La o reprezentație teatrală de gală era de față țarul și familia dimpreună cu suita. În loja împărătească se afla și atotputernicul ministru-president al Rusiei *Stolypin* pe care anarhiștii de mult îl judecară la moarte. În teatru nu se putea intra decât numai cu bilet și numai persoane, pe cari poliția le cunoștea și erau de toată încrederea. Când se isprăvi reprezentația și familia imperială se pregătea să părăsească teatrul, veni unul dintre *detectivii* încredințați cu pașa lui *Stolypin*, se apropie de el și până-ce ministru-president îi întinse mâna și îi zise câteva cuvinte de preținie, acesta scoate un revolver și îl descarcă asupra lui *Stolypin*, care îndată căzu la pământ. Panica ce a urmat după aceasta descrie nu se poate. Publicul a alergat nebun cătră eșire, unde mulți au fost călcați în picioare, iar alții l'au ocolit pe *Bagrov*, pe asasinul, și voiau să-l lincelească. Numai cu greu a putut fi scăpat de cătră poliție. *Stolypin* a fost transportat imediat la spital, unde numai într'un târziu și-a venit în fire. Un glonț i-a perforat ficatul, oprindu-să în șira spinării, altul l'a lovit în mână. Se așteaptă catastrofa în tot momentul.

Asasinul, care arată un deosebit

sânge rece, a declarat că a săvârșit omorul din încredințarea teroriștilor și alte espicări n'a voit să mai deie. Unii cred însă, că atentatul s'a plănuț în contra țarului, pe care tot așa de ușor îl putea omori. La tot casul sunt semnele timpului, dacă boala anarhiei a pătruns și între detectivi.

*

Marocco. Se pare, că suntem în fața unui nou războiu franco-german, adică vorba vine, căci la o astfel de eventualitate nu e exchis, ca să ne pomenim cu un războiu european. Mărul de ceartă e deocamdată Marocul. Franca de mult pânđește ocașiunea să-și pună piciorul în Marocco, și sub diferite pretexte de comerț, de siguranță publică, s'a amestecat pe încetul în afacerile interne ale acestei țări, iar față de revoluționari a luat sub scutul său pe actualul sultan marocan. Indatăce au ocupat însă trupele franceze Fezul, Germania și-a trimes și ea vase de război în apele marocane și conflictul a fost gata. Tratatul unei înțelegeri nu-i vorbă decurg între Paris și Berlin, dar deocamdată fără nici un rezultat. Germania nu voiește se cedeze și își cere partea ei din pradă, ear altdeutsehii au ținut numărăoase adunări, în care au cerut, ca Germania se ocupe Marocul apusean. În Franța ministrul de marină *Delcassé* ține fulminante vorbiri în contra nesațiosului vecin, zicând, că flota franceză e gata de războiu și în 24 ore poate fi concentrată. Știrile mai nouă însă grăesc de pace. Se pare că va ceda Germania, mai ales că Anglia e hotărâtă în contra ori căreia compensații teritoriale a Germaniei, în Maroc.

*

Italia. În urma erupțiunii vulcanului *Aetna* cutremurile de pământ se țin lanț în sudul Italiei. S'au simțit niște puternice sguduiri chiar și în Italia de mijloc, în *Firenze*, unde multe case au fost rulate, iar locuitorii de spaimă petrec sub cerul liber de groaza cutremurului. În *Siena* a fost cutremurul atât de mare, încât clopotele din

NEUMANN M.

furnisor al curții și camerei ces. reg.
în KOLOZSVAR, Mátyáskirálytér 14.

Mare asortiment în veșminte bărbătești, de copii și fetițe!

(72) 5-?

Prețurent ilustrat gratis și franco.

turn au început să boncăne și multe case s'au crepat, iar în Catania s'au iscat niște vifore, încât au nimicit viile oamenilor și de ploaia grozavă s'au pornit păraie, cari tot au măturat dinaintea lor. Mizeria și groaza e generală.

*

Spania. Tulburările sunt în Spania la ordinea zilei. Până acum însă toate se par a avea mai mult un caracter social. De fapt se simte suflul reșe a unui curent republican, mai ales dela alungarea regelui Portugaliei încoace se lucră cu toate armele pentru o răscoală cu scopul de a detrona pe actualul rege spaniol și a proclama republica. Acum e nemulțumire în Spania nordică, unde mișcările muncitorilor au luat un caracter revoluționar și unde autoritățile sunt incapabile de a restabili ordinea. S'au trimis deci 10,000 de ostași în Biscaya și s'a publicat staturul. Cu toate aceste situația se zice, că e tare critică.

Plan de acțiune

al Societății pentru fond de teatru român.

(Continuare).

B. DISPOZIȚII SPECIALE.

Înmulțindu-se astfel problemele Societății, se impune necesitatea angajării unei puteri de lucru, potrivit retribuită, resp. necesitatea sistemizării unui organ executiv salarizat în serviciul Societății, căruia îi zicem deocamdată, pentru a susține continuitatea cu trecutul: *Director*.

Diferențându-se astfel cercul de competență al funcționarilor de până acum al Societății, este necesar a fixa de nou atât cercul de competență al Secretarului, Casarului și Controlorului, cari sunt membri ai Comitetului, cât și al organului executiv (Directorul), care va fi salariat de Comitet, dar nu poate face parte die Comitet.

Cercul de competență al acestora se stabilește în modul următor:

I

Secretarul:

- 1) face sumarul adunărilor generale și ale comitetului;
- 2) face dispozițiile și comunicările necesare pentru executarea concluzelor comitetului;
- 3) face proiectul raportului general pentru adunarea generală;
- 4) face convocarea adunării în conțelegere cu prezidiul și directorul.

II.

Cassarul și Controlorul:

- 1) face controla și ține evidența valorilor predate bănci spre păstrare;
- 2) face controla și ține evidența contului curent dela bancă;

3. asemnează la mâna directorului erogatele prevăzute în buget;

4. îngrijește, ca erogate neprevăzute în buget, să nu facă decât pe baza unui concluz al comitetului plenar;

5. face contul fondurilor la finea anului;

6. face proiectul de buget, având în vedere dispozițiile statutelor și concluzele speciale ale comitetului.

Toate celelalte agende de casă trec în sarcina organului executiv (Directorul).

III.

Directorul.

I

Directorul se alege pe un period de cinci ani, de comitet. pe baza unui concurs, iar la expirarea periodului poate fi reales, dar nealegându-se din nou, nu are nici un drept de regres față de Societate. La caz de realegere după serviciu de cinci ani devine definitiv, iar după serviciu de 30 ani are drept la penzia întreagă (salarul din urmă întreg, dimpreună cu cvinevenii).

(Va urma).

Noutăți.

Din cauza Sfintei Sărbători de Joi, numărul proxim va apărea numai Sâmbătă la ora obicinuită.

Din Arhiedeceză. Pentru restaurarea parohiei Hădărăului din districtul protopopesc al Ludoșului-de-murăș, se eserie concurs cu terminul de 15 Octomvrie n. 1911. Venitele parohiale interne conscrise 368 cor. 32 fil. — Până la 30 Sept. e deschis concurs pentru postul de învățator în comuna Măgarei, districtul protopopesc Medias; — de cantor-învățator în Pălatea, districtul protopopesc al Catinei; — de cantor-învățator în comuna Aiudul-de-sus, districtul protopopesc al Aiudului; — de cantor-învățator în comuna Cacova, districtul protopopesc Aiud; — de cantor-învățatori în comuna Sân-Mărtinul-de-Câmpie, districtul Pogăceaua; — de învățator în comuna Petridul-de-jos, districtul protopopesc al Turdeii; — de învățator în comuna Visuia, districtul protopopesc Cătina și de cantor-învățator din comuna Adrian, districtul protopopesc Reghinul-săsesc.

Sfințire de biserică. Curatoratul bisericesc gr.-cat. din Bălcaciu, tractul Biei, invită la sfințirea bisericii nou edificată, care va avea loc Duminecă la 24 Septemvrie n. a. c. precum și la banchet și petrecere, cari se vor aranja cu acest prilej. Onorații oaspeți sunt rugați a se anunța înainte la banchet.

Hymen. Valeria Albini și Dr. Alexandru Morariu, avocat, căsătoriți.

— Maria Rădulea și Ioan Novac teolog absolut, iurist, invită la actul religios al cununiei lor, care se va celebra Joi, în 8 (21) Septemvrie la orele 12 m. în Biserica gr.-cat. din Șona.

— George Neamțu absolut de teologie și Dșoara Susana Pușcariu și-au serbat cununia Marți în 19 Sept. st. n. a. c. în biserică gr. cat. din Teolțiu.

Logodnă. Felicia Albini și Alexiu Munteanu, inginer logodiți. Felicitări!

Statuia lui Cuza. Dezvălirea statuii ridicată primului domn al Principatelor Unite. Statuia se va ridica pe piața Uniirei din Iași și e opera sculptorului italian Romanelli.

Noul ministru de războiu. Majestatea Sa a semnat decretul, prin care generalul Auffenberg e numit ministru de războiu al Austro-Ungariei.

Limba germană în preparandile de stat. Patrieții noștri așa se vede că încep a reveni pe încetul cu alte sentimente. Scoțind limba germană din unele școale și reducând oarele de propuneri la altele au ajuns acolo, încât nu se prea bucură de roadele acestor dispoziții. În orbia lor șovinistă și-au închis astfel porțile către cultura Apusului. Fiind în urmă plânsorile tot mai dese, că școala nu dă posibilitatea, ca mai ales învățătorimea să poată urmări și alte popoare în mersul lor spre lumină, ministrul a ordonat, ca începând cu prima Septemvrie anul acesta limba germană se fie introduse ca studiu obligator în toate preparandiile de stat. Foile maghiare tac însă tăcerea peștelui de lucrul acesta.

Opera din Viena a reprezentat baletul „Nippes“, al cărei autor e dr. Gr. Pantazi. Aceasta e prima piesă a unui autor român, care a ajuns pe scena operei imperiale.

Atentat contra lui Stolypin. Contra ministrului-prezident sub Stolypin s'a comis în Kiev un atentat de revolver. Familia imperială asistase adecă la desvălirea monumentului țarului Alesandru II. Seara s'a dat în teatru orășenesc reprezentație de gală. La sfârșitul reprezentații un tiner cu numele Rugrov s'a apropiat de Stolypin și a tras din revolver. Glonțul a pătruns prin mână la ficat. S'ar părea că starea primului-ministru e critică.

Bani noi. Monetele de 2 fileri vor fi retrași în scurtă vreme din circulație și în locul lor se vor bate monete de câte 5 fileri, care pe încetul va ajunge unitate, cum e și în alte state.

Acceleratul Paris—Milano s'a ciocnit ieri cu o locomotivă lângă Medum cu atâta putere încât toate bagajele din tren a căzut asupra pasagerilor. 10 persoane au fost rănite.

Revoluție în Viena. Duminecă în 17 a. l. au fost niște sângeroase demonstrațiuni pe stradele Vienei. Socialdemocrații au ținut o adunare, ca să protesteze în contra scumpetei insuportabile și în urma agitațiunei desfășurate de ei s'au adunat cam o sută de mii de oameni pe Rathausplatz. După moțiunile prezentate și primite însă cei adunați de loc nu voiau să se împrăstie, ci au început a bombarda casa orașului și alte edificii publice, așa încât poliția eră incapabilă de a face ordine. Pe urmă s'a recvizat miliția, care numai cu mare greu a putut restabili ordinea. Sunt mulți vulnerați, iar unul a fost spintecat de o baionetă și a rămas mort pe loc.

Rectificare. În n-rul trecut al foii noastre s'a strecurat o greșeală. Foiletonul, Secția istorică a fost scris și subscris de d. Silvestru Nestor directorul școalei civile din loc. Subscrierea însă a eșit din tipar deasupra liniei, în loc să fie la capătul foiletonului.

Se caută doi

Culegători tipografici

Tipografia Sem. Blaj—Balázsfalva.

Partea Literară.

CRUCIAȚII.

Roman istoric din veacul al XV.
după Henryk Sienkiewicz.

(Continuare).

72

Când cavalerul Arnold înțelese de scăparea călugăriței a fost de acord cu Zbisko, că ori o vor spinteca-o lupii, ori o vor ucide litvanii. — Dar nime n'a observat aceea, că Arnold se bucură în sufletul său de scăparea îngrijitoare Danusiei.

Ostașii o căutară în toate părțile, dar n'au aflat-o. — Nici frații Bogdaniec nu-și prea băteau capul cu ea. Ei voiau să călătorească îndată mai departe, dar fiindcă Danusia dormea tare liniștită, Zbisko n'a permis să o trezească.

— Barăm de ar vindeca-o liniștea, zise Zbisko, rugând pe Dumnezeu să redea sănătatea soției sale.

Mazko, deși știa bine, că prin locurile acestea vor avea de lucru cu mulți dușmani, el n'a grăbit plecarea, ca nu cumva trezind pe Danusia să i-se întâmple ceva și mai rău.

Deja trecu de amiază, când se trezi Danusia.

Zbisko să grăbi lângă patul ei, unde ingenunchind zise:

— Mulțumesc lui Dumnezeu, că mi te-a redat iarș.

— Danusia tremură și cu glas domol rosti:

— Zbisko!

— Deja nu mai ești prinsoneră, — ti zise Zbisko — mângâindu-o. — Te-am scăpat și-acum mergem acasă în Spichov.

Danusia își smulse mâna din alu Zbisko și întrebă încetinel:

— Unde-i principesa?

— Danusia e departe scumpa mea! Eu te-am scăpat din mâinile germanilor.

Danusia ca și când ar visa zise încet:

— Mi-au luat lira și-au lovit-o de părte, pânăce au spart-o.

— Pentru Dumnezeu, ce ai? — întrebă Zbisko.

Și privi neclintit la Danusia.

— Danusie! Privește-mă. Mă cunoști?

— Imi înțelegi vorbele?

— Apă... mi-e sete!

Zbisko aduse repede un pahar de apă pe care Danusia îl beu cu mare poftă. Privind apoi spre Zbisko îi zise:

— Nu te-am supărat nici când, fii dar îndurător mie!

— Pentru fata asta nu-i destul de comoadă locuința asta, — zise Mazko —, mai bine să o ducem acasă. Eu și plec să fac pregătirile.

Abia eși și s'a și spăriat de mulțimea înarmată ce se apropia de locuința lor, în care adăpostiră pe Danusia bolnavă. — Mazko își scoase repede sabia și strigă:

— Germanii!

Urieșul Arnold, încet și comod păși înainte.

— Soartea e schimbătoare! — Eri eu eram prinsonerul tău, azi tu ești al meu.

Mazko privi în jurul său. De ar fi fost aici ostașii lui, s'ar fi opus. Aceia

fusă erau de cealaltă parte a locuinții. Neavând ce face și-a descins sabia și o dete cavalerului, ce ședea lângă Arnold Baden.

Cavalerul necunoscut ridică sabia și zise:

— Dacă promiți pe cinstea ta de cavaler, că te vei purta bine, nu te leg, căci și tu ai tractat bine cu fratele meu!

— Promit! — răspuse Mazko supărat.

Intră apoi în odaie, ca să-i spună celea întâmplate lui Zbisko și după câteva minute să reîntoarsă cu sabia lui Zbisko.

— Aici e sabia fratelui meu! — zise întristat. Singur atâta cere dela tine, ca să rămână lângă soția lui până o să plecăm.

— Poate să rămână — zise cruciatul. — Poate să rămână — zise cruciatul. — Poate să rămână — zise cruciatul. — Poate să rămână — zise cruciatul.

Și plecă cu fratele său către foc, dar zise:

— Vino, te rog, și tu cu noi.

Mazko primind invitarea zise:

— Observ, că ști multe limbi și pricepi și obiceiurile dela curte.

Ce-a zis cavalerul Wolfgang? — întrebă Arnold, care nu știa polonește.

— A răspuns înțelepțește.

Servitorii aduseră mâncarea și servira mai întâiu lui Mazko. — Apoi îi povesti Wolfgang, că el tocmai eră pe drum către Gottesverd, când înțelese, că pe fratele său l-au prins, iar el s'a grăbit spre ajutorul lui.

Mazko fiind om isteț s'a nizuț, ca pe germani să-i deoblige.

— Și în nefericire mulțumesc lui Dumnezeu, c'am ajuns în mâinile voastre, cel puțin am de lucru cu cavaleri nobili.

Lui Wolfgang i-au cauzat plăcere vorbele lui Mazko, care continuă:

— Văd că Dumnezeu și pentru aceea te-a dăruit cu atâtea calități frumoase, căci ne înțelegi limba.

— Sunt șase ani de când pe lângă căpitanul de poliție din Cinchlov servesc ordului pe pământul polon.

— A cărui oficiu la urmă va fi al tău — zise Mazko. Căci fratele tău nu știe așa de bine l. polonă, ca tine.

— E mai puternic decât mine, dar nu-i așa de cuminte.

— Dar pentru aceea și el e persoană mare — adause Mazko.

— Ce spune cavalerul? — întrebă Arnold de fratele său.

— Pe tine te laudă, frate!

— Și merită — zise Mazko — căci e un om nobil. — Am și voit să vă eliberez cu condiția, că peste un an să vă înfățișați la un anumit loc și să aduceți și prețul de rescumpărare.

— Cu astfel de condiție și eu v'a-și eliberă zise Wolfgang, de nu cumva n-ați fi ajutat pe păgâni.

— Nu! — N'am ajutat pe păgâni! — zise Mazko.

Apoi îi spuse și aceea, că ei n'au venit aici să se lupte ci se caute pe Danusia. Îi povesti istoria tristă alui Jurand și a Danusiei, și văzură și ei că frații Bogdaniec vrbesc adevărul, când spuseră c'au voit să-și răzbune asupra cruciaților. — La sfârșit mai zise:

— După Danfeld nu mi-a părut rău, căci și așa spuneau, că să ocupă cu lucruri de ale strigoilor. Despre Siegfried știu, că și el a meritat s'ajungă în infern, căci a chinuit foarte mult pe nefericita asta de copilă.

— Dar cu sârmana de Danusie ce se va întâmplă? Doar nu voiești s'o pui în închisoare.

— Cu fata n'am nimic — zise Wolfgang.

— Unul din voi să o petreacă acasă la tatăl ei iar celalalt să rămână aici!

— Dar de-ți voui jura pe sabia sf. Gheorghe, că ne vom reîntoace amândoi? — întrebă Mazko.

(va urma).

„Indărăpt la sf. Biserica”

2. Temelia de stâncă a Bisericii catolice.

de Ioan Georgescu.

(Continuare).

6

Intr'adevăr e de admirat, continuă Ruville, înțelepciunea dumnezească al lui Hristos, care din primul moment al întemeierii Bisericii sale și-a dat seamă despre acest postulat elementar al unității Bisericii, fără de care s'ar fi întemeiat și ar fi durat, poate câțva timp, dar ar fi avut soartea tuturor lucrurilor omenești: descompunerea înceată și sigură. Fiind zidită însă pe stâncă neclintită, e asigurată pentru vecinicie; e o adevărată capodoperă divină.

Și Petru a și corespuns marilor așteptări al lui Isus. — „Faptele Apostolilor”, deși scrise de un ucenic al lui Pavel, totuși sunt pline de numele și faptele lui Petru, din cari apare, împreună cu frații săi, cu păzitorul turmei credincioase. S'ar război, de sigur, cu morile de vânt cel-ce ar voi să dovedească că Petru n'a exercitat un primat juridicțional, precum au exercitat mai târziu urmașii săi, papii dela Roma. Și aceasta din simplul motiv, că atunci încă n'a fost lipsă de așa ceva. ¹⁾ Toți erau una în credință. Când s'au ivit divergențe între credincioși, ca de pildă, în chestia „legaliilor”, au hotărât în comun; au fost lipsă, așa dară, numai de o cooperare, iar nu de o decideră din partea lui Petru. Nici n'a trebuit să descopere el adevărul acela, ci i-a putut fi sugerat din partea lui Pavel, Apostolul limbilor. Datorința lui Petru a fost numai să se îngrijească de triumful adevărului!

Firește, că această instituție divină a primatului juridicțional n'a încetat cu moartea

¹⁾ Bine zice în privința aceasta pâr Arhim. I. Scriban: O lecție de cărturarie bisericească (N. Rom. Lit. 1909. p. 368): „procesul dezvoltării bisericești se petrece în sensul parabolei grăuntelui de muștar: o dezvoltare din internul său, din viața primită la însăși nașterea ei. Nu înfățișează Mântuitorul acelaș tablou? Nu e vorba de un fir lăuntric care se desfășoară? Diferitele împrejurări ale timpului, eresiile erau pentru Biserica tot atâtea motive de a-și precisa ființa ei. Ea aducea numai la lumină ceea-ce esista de înainte în sânul său. Astfel discuțiile sinodale despre persoana Mântuitorului nu socotim că erau ceva atunci ieșit, ci existau în însăși Evangeliile și în celelalte cărți sfinte. Toate certurile erau numai ocațiuni de-a defini ceea-ce exista dela început în tezaurul creștin. Fiind-că astfel de ocațiuni au lipsit, au rămas unele puncte ne-definite până în ziua de azi, ceea-ce nu înseamnă că ele nu există”. Aceasta este metoda dogmatică ortodoxă, ca și al celei catolice, și totuși sunt cari tăgăduesc dogma primatului papal ca una, care s'ar fi adus și introdus mai târziu.

lui Petru, precum n'a încetat cu moartea Apostolilor ierarchia bisericească. Urmașii lui Petru, episcopii Romei se credeau și se girau întotdeauna drept capi ai Bisericii, locoțiitori ai lui Christos pe pământ, responsabili, prin urmare, pentru unitatea și credința Bisericii întregi.

Intr'adevăr nici că mai există o mai puternică confirmare a jurisdicțiunii papale, decât tocmai faptul universal și netăgăduit, că ori de câte ori credința era amenințată de libera cugetare a ereticilor, Roma pururea s'a afirmat apărătoarea neînfriată a ortodoxiei: cuvântul ei era decisiv și nu da greș niciodată. Aceasta o adevărește și formula, de mai multe ori seculară: *Roma locuta, causa finita!* Adecă, cum hotăreau episcopii Romei, așa rămânea, așa trebuia se rămână lucrul. Și aceasta, așa se vede, mai bine o știau înșiși eresiarii cari totdeauna cercau să câștige teren mai înainte în Roma, căci de acolo, apoi se vor lăși și stăpâni în lumea întreagă. Fiecare cas în care decidea Roma, era observă Ruville, o nouă piatră, cu care se ridică mărețul edificiu al jurisdicțiunii papale.

A trebuit să se bucure de asistența Spiritului sfânt acest sfânt Scaun Apostolic, ca să poată afla el totdeauna, adevărul în chaosul atâtor păreri și crezii. De aceea vedem că în toate creziile mari „christologice“, — începând cu arianismul osândit în săborul ecumenic al Niceiei (325) în care legații Romei ocupară locul cel mai de frunte și continuând cu apolinarismul, nestorianismul, monofisismul și — teletismul — Roma a fost totdeauna punctul de limpezire, zice Ruville, al credinții turburate. — În aceste lupte purtate pentru izbânda drepte credințe Roma n'a avut alți aliați decât autoritatea ei morală și spirituală. I-a fost, netăgăduit, de mare folos Papei dela Roma, că a fost singurul stăpânitor acolo și că n'a avut în coastă vre-un împărat de care să poată fi influențat, precum a fost de pildă, influențați nu odată patriarhii Constantinopolului.¹⁾

Această concepție despre papat și-a format-o convertitul nostru, el însuși un istoric, din studierea operelor istorice corespunzătoare (Harduin și mai ales Hefele: *Konziliengeschichte*). Și chiar dacă cercăturile istorice ulterioare ar modifica într-o câțiva concepția aceasta tradițională despre papat, zice Ruville, nu pot fi preterate la nici un cas tăgăduințele solemne ale lui Christos, precum și convingerea și tradiția neîntreruptă despre înălțimea sa, cari au fost pururea vii în Biserica Romană.

Chemarea papilor a fost să apere libertatea și independența Bisericii universale în contra amestecului neligitim al domnitorilor. Că au fost și abuzuri grave, mai ales pe vremile când fluctuau sub diferite influențe

¹⁾ Ar fi însă o mare greșală a explica independența și starea înfloritoare a Bisericii apusene, și în deosebi a instituției sale celei mai de seamă, a Papatului, numai în urma împrejurărilor istorice mai favorabile. Acestea le cităm advertisementul lui Th. Carlyle, care în marea sa operă „Eroii“ zice: „Sunt niște critici mărginiți aceia, cari strigă: „Iată nu a făcut lemuul focul?“ Și le mai aducem aminte că Papii mai bine se lăsau batjocoriți și întemnițați de către împărați (chiar și când aceștia erau atotputernici ca un Napoleon, de pildă) decât să cedeze ceva din drepturile lor dumnezeiești!“

ențe streine și alegerile poporale, nu e de mirat. Unde și când nu s'au întâmplat și de acestea între oameni?²⁾ Nimic nu dovedește însă mai lămurit divinitatea instituției decât tocmai faptul, că a putut persevera și perseverază încă și astăzi în butul nevredniciei purtătorilor ei!

Notează însă Ruville în bunul său simț de istoric, că judecata noastră „istorică“ de multe ori nu se întemeiază pe dovezi istorice incontestabile, ci pe simplele păreri și enunțuri ale unor oameni certați de cele mai multe ori cu Biserica. Drept aceea, încheie Ruville, datorința noastră este să rectificăm astfel de „rezultate“ istorice pe baza izvoarelor autentice. Căci e cu neputință să înțeleagă și aprecieze, după cuviință și dreptate, atitudinea fețelor bisericești cei ce sunt lipsiți cu totul de datorita pietate și simțire bisericească — calități cam rare la istoriografi — cari adesea văd interese personale egoiste acolo unde, poate, dragostea cea mai sinceră față de Biserică și de marile ei interese a fost unica povătuitoare!

Causa cea mai însemnată, care a contribuit la înălțarea puterii papale în veacul de mijloc, Ruville o află în împrejurarea că bisericile naționale ale singuraticelor state europene, aveau cea mai mare trebuință de un sprijinitor puternic și independent din afară în potruva încălcărilor atât de dese ale puterii civile de acasă³⁾. Acest sprijin binefăcător a fost papatul liber, al cărui rost, durere, se înțelege atât de greșit.

(Va urma).

BIBLIOGRAFIE.

A apărut:

Teologia pastorală volum I. Didactică pastorală f. 8° 408 pag. 4 cor. Vol. II. Liturgica f. 8° 586 pag. 5'40 cor. Sunt indispensabilele fiecărui preot.

¹⁾ Ne permitem a cita o observație adrem a marelui filosof și scriitor rus Soloviev care în cartea sa „La Russie et l'Eglise universelle“ scrie: „Dans l'Eglise, sous les espèces d'une société visible et humaine se cache la substance divine et tout ce qui peut paraître anormal dans l'histoire de l'Eglise appartient aux espèces humaines et non à la substance divine.“

²⁾ Tot așa cugetă și Soloviev: „O Biserică națională, dacă nu vrea să fie îngunchiată de absolutismul de stat, adecă să înceteze de a mai fi Biserică, și să devină un departament al administrației civile, trebuie să aibă neapărat un sprijin real în afară de Stat și de națiune, de cari e legată prin legături naturale și istorice; în același timp însă, ca Biserică, trebuie să aparțină unui cerc social mai mare cu un centru independent și organizațiune universală, al cărei organ particular trebuie să fie Biserica națională... Biserica rusească, scrie mai departe Soloviev în citata sa carte franțuzească, lipsită de ori ce punct de razim strein, de ori ce centru de unitate în afară de statul național, a trebuit să sfârșească prin aservirea ei de către puterea civilă, care iarăși ne mai având dela cine primi sancțiunea religioasă și chemarea specială, dela autoritatea dumnezească alui Christos a trebuit să ajungă în mod fatal la absolutismul anticreștinesc.“

Biblioteca din Blaj. Sub acest titlu a început să apară la Tipografia noastră o serie de povestiri bune, alese pentru tinerime. Nrul 1. cuprinde minunatele scrisori ale misionarilor din depărtatul răsărit, publicate în „Unirea“ sub titlul de „Vestitorii credinței“. Câte o astfel de broșură de 70 pag. format mic, costă 24 fil. O recomandăm cu căldură.

A apărut: **Elomi Népiskola Értésítő könyvecske — indice pentru școlile populare primare.** Costă leg. 30 fil. + 10 fil. porte

Se află de vânzare la Librăria seminarului teologic greco-catolic din Blaj—Balázsfalva.

Posta Administrațiunii.

Rubricat pe anii 1899 până la finea an. 1910. *Săncel* pe 1911 sem. 2-lea. *Érhatvan* pe an 1911. *Chilioara* pe 1893. Vă rugăm să ne trimiteți și restanța de pe anii următori până în prezent. *Mischiu* pe 1909 și 1910 sem. 1. *Milașul mare* pe 1908, 1909, 1910 și din 1911 trimestrul prim. *Hosszúpályi* pe 1911 sem. 2-lea. *Lumperd* pe 1911. *Petrova* pe 1902 sem. 1. Cele 12 cor. despre care ziceți, că le-ați trimis în Ianuarie a. c., nu le-am primit. Binevoii a-le reclamă la postă. Tot odată Vă rugăm, să ne trimiteți și restanța de pe 1902 sem. 2-lea, și anii cei următori până în prezente, căci foaia are lipse mari. *Muntele Băișorii* pe 1901 și 1902 sem. 1. Binevoii a ne trimite și restanța de pe anii 1902 sem. 2-lea, și cei următori până în prezent. *Gav. K. Bikszád*, pe 1911 sem. 2-lea. *Dr. Is. P. Lugoș* pe 1911 întregire.

Proprietar-editor: **Aurel C. Domșa.**
Redactor responsabil: **Augustin Gruția**

Nrul. 104—1911

(81) 2—2

Concurs.

Intreprinzătorii doritori de a executa lucrările necesare la edificarea școli gr.-cat. din Presaca-de-Secaș, prin aceasta se recearcă să-și înainteze ofertele în scris însoțite de cautiunea de șapte sute coroane la oficiul parohial cel mult până în 24 Septemvrie st. n. 1911 la 10 ore a. m.

Ofertele intrate mai târziu nu se vor lua în considerare.

Operatele despre această lucrare și anume: formularul de contract, condițiunile de edificare, preliminarul de spese, și planul aprobat de Preaveneratul Consistor Metropolitan la 27 Iunie 1910 sub Nrul 3313 se pot studia zilnic la oficiul parohial gr.-cat. Curatorul bisericesc își rezervă dreptul de alegere dintre minusoferenți.

Presaca la 11 Septemvrie 1911.

Ioan Popa Popăsu, Petru Mitea,
paroh gr. cat. cărutor prim. bis.-scol.

Coroane UN MILION Coroane

cel mai mare câștig din lume!!...

CEL MAI BUN SISTEM DE PĂSTRARE

Împreună cu celea mai extraordinare șanse de câștig pentru sărac și bogat îl prezintă fără doar și poate obligațiunile de câștig dela **Banca Hipotecară Ungară și Prima Casă de Păstrare Pestană din Patrie** căci ambele au celea mai multe trageri anual, totodată celea mai mari câștiguri din lume și pe lângă toate acestea fiecare loz trebuie să se tragă și să câștige necondiționat. Deci nici un risc, nici o pierdere!!....

9 TRAGERI ANUAL!!...

CÂȘTIGURILE PRINCIPALE:

Cor. 1.000,000—, 500,000—, 400,000—, 300,000—, 2 de 200,000—, 100,000—, 2 de 75,000—, și o mulțime de 50,000—, 40,000—, 30,000—, 25,000—, 10,000—, etc. etc.

PROXIMELE TRAGERI vor fi în

5 și 25 OCTOMVRIE a. c.

Pentru a înlesni fiecui cumpărarea acestor obligațiuni de câștig le vindem de prezent ambele în grupă, — adică din fiecare câte o bucată, — pe 38 rate lunare consecutive a 10 cor.

Deja după achitarea ratei prime participă cumpărătorul la proximele trageri, iar achitând ratele regulat, va participa la 9 trageri anual cu câștiguri de peste 3½ milioane cor.

Vindem aceste oblig. de câștig și singuratic și anume celea dela Banca Hipotecară Ungară pe 35 rate lunare a 6 cor., iar celea dela Prima Casă de Păstrare Pestană din Patrie pe 35 rate lunare a 5 cor.

NB. Aceluia care ne trimite primele 3 rate de odată, îi evităm a 4-a rată gratuit!!.

Grăbiți cu comanda, căci tragerile viitoare sunt la ușa! Nu lăsați ocaziunea să treacă! Puneți mâna pe noroc!!...

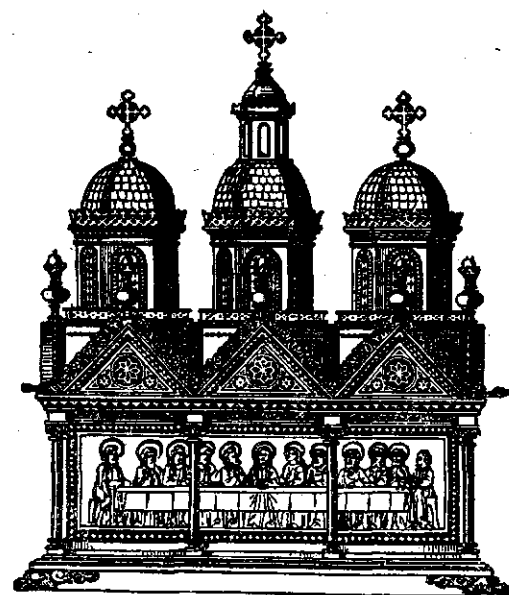
PROSPECTE ȘI EXPLICĂRI TRIMITEM LA DORINȚA ORI CUI GRATIS ȘI FRANCO.

Se caută agenți în provincie.

Cu deosebită stimă:

ÚSTREDNA BANKA ÚČ SPOL.,
Budapest V., Sas-u. 24.

(82) 1—7

Vranics și Tausch

fabrică de odăjdii, obiecte bisericesti și prapuri. Atelier de zugrăvit, aurit și marmorat, măestri de altare în

Ujvidék

Az „Arany kereszthez”, Duna-utca,

roagă P. O. preoți, cari doresc a comanda ori ce pentru biserică, să ceară dela susnumita firmă Prețcurant, ce cu plăcere se trimite franco. (83) 1—13

A apărut

ANTOLOGIONUL

sau

MINEIUL

tomul I. carele cuprinde în sine *slujbele dumnezeestilor sârbători, a Născătoarei de Dumnezeu și ale sfinților* de pe lunile: Septembrie, Octombrie, Noiembrie și Decembrie.

Prețul tomului I. legat în piele și cu copcii este 33 cor. și se spedează imediat.

Lunile din Ianuarie până în August vor fi cuprinse în tomul II. care în lucrare.

Prețul tomului II. se va fixa ulterior și va fi în raport cu prețul tomului I.

A apărut

Apostolul

sau Faptele și Epistolele sf. Apostoli f° 4.

Prețul leg. în piele 22 cor. leg. în lux face 44 coroane.

Singurul institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

SIBIU

Strada Cisnădiei 5.

Strada Cisnădiei 5.

recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantajoase și cu premii ieftine.

Asigurări pe viață

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantajii deosebite) pe cazul morții cu termen fix, cu platire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asig. de zestre și asig. peorale pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apeducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1910	K.	5,003,546-78
Capitale asigurate pe viață achitate	„	4,834,801-12
Starca asigurarilor cu sfârșitul anului 1910	foc	119,839-92—
	viață	11,020,266—
Fonduri de întemeiere și de rezervă	„	2,428,317—

Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu cercuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

(23) 53—?